

מצילים את שרה

שרה הייתה נערה חייכנית. חיוכה הסגיר ביישנות ובישר על טוב לב, נועם הליכות ומוטיבציה גבוהה בלימודים. כל אלה לא הסתירו חרדה וסבל, מנת חלקם של חולי כליה בכלל ואלה הצעירים בפרט. כבר בפגישת ההיכרות הראשונה, כשהגיעה להירשם ללימודים בכפר הנוער שבניהולי, היא כבשה את לב כולם בעדינותה ובחיוך הביישני שלה.

שרה הגיעה לראשונה לבית החולים במצב די קשה. כילדה בת שלוש-עשרה לא הבינה שהתסמינים, שכללו חולשה ועייפות, נפיחות כתוצאה מהצטברות נוזלים ולחץ דם גבוה, מבשרים רעות. היא גם לא הבינה מדוע הרופא בקופת החולים התעקש להבהיל אותה לבית החולים אחרי שראה את התוצאות של בדיקות הדם. כל הפעולות בחדר המיון נעשו במהירות. אירוע רדף אירוע ותוך שעות מצאה עצמה בחדר הניתוח. לראשונה ראתה בעיניה של אמה מצוקה, בהלה ודאגה, בעוצמות שלא הכירה. קשה היה לה להתעלם משתיקתה בשעה שהרופא ופסיכולוגית בית החולים תיארו את חומרת המחלה ואת השלב הקריטי שהיא נמצאת בו. גם אם הבינה למה התכוונו הרופאים כשאמרו להוריה "או שתחתמו על הסכמה לניתוח ניקוי הרעלים מהגוף או שתאבדו את הילדה", עדיין לא הפנימה שהיא חולה במחלה מסכנת חיים.

במשך שנתיים הגיעה לבית החולים שלוש פעמים בשבוע לעוד דיאליזה כואבת, כשהיא מפוחדת וחסרת אונים. כששמעה שאחיה והוריה נבדקים כדי לבחון אפשרות שיתרמו לה כליה, השתלטו עליה רגשות האשמה. "בגללי גם האחים שלי יהיו חולים." היא התקשתה

לקבל את הטענה שאדם יכול לחיות חיים בריאים גם עם כליה אחת. אבל הבדיקות העלו שאין התאמה מלאה בין בני המשפחה לבין שרה. בשלב זה בחרה יחד עם משפחתה לחזור הביתה מהפנימייה הדתית שהתחנכה בה. "היא צעירה", אמרו להוריה בבית החולים, "ולכן תהיה לה עדיפות בתור להשתלת כליה." אבל התור המיוחל בושש להגיע. רשימת המועמדים להשתלת כליה הייתה ארוכה. שנתיים וחצי של המתנה נתנו את אותותיהם בשרה וזרעו המון ייאוש ובלבול. ארבעה חודשי אשפוז ועוד חודשיים בבית השלימו שנה ללא לימודים וללא חברתם של בני גילה. תחושת בדידות גדולה עטפה אותה.

שרה נענתה להצעה לבחון השתלבות בתוכנית פנימיית היום בכפר הנוער שאני מנהלו. מיד בכניסה הרגישה שזה מקום אחר ממה שהכירה. לבוש התלמידות הסגיר שמדובר במוסד חילוני, בשונה מאלה הדתיים שבהם למדה עד כה. המרחבים והדשאים הירוקים והמטופחים עוררו בה תקווה. היא חשה שנפתחה בפניה הזדמנות.

כבר בתחילת יום הלימודים הראשון עלה וצף הקושי בהתמודדות עם טיפולי הדיאליזה. מחנכת הכיתה אורלי נכנסה למשרדי נרגשת ונסערת ואמרה:

"ידעת שבימים ראשון, שלישי וחמישי שרה לא תוכל ללמוד כי בימים האלה היא עוברת בבית חולים טיפול דיאליזה? איך אפשר ללמוד ככה?"
לא. לא ידעתי שההיעדרות תהיה כה מרובה. הנחתי שהיא תיעדר לחצאי ימים וזה יתבטא בסיום מוקדם או בהגעה באיחור בכמה ימי לימודים. אורלי הייתה אובדת עצות ומבטה כמו זעק, מאין יבוא עזרי? הכאב והדאגה של אורלי נצרבו בי. האכפתיות והמעורבות הרגשית ששידרה יצופו ויהיו לי לעזר מאוחר יותר, כשאקבל החלטה דרמטית. בימים הבאים הנחיתי את הצוות בפתרונות מפתרונות שונים לתגבור לימודי ולצמצום פערים שצברה שרה בימי מחלתה. הסברתי גם על חשיבות התמיכה החברתית והצעתי מעשים אפשריים לריכוך תחושת הבדידות של נערה צעירה המופיעה ללימודים באופן חלקי מאוד בבית ספר חדש.

ושרה? שרה הייתה במקום אחר. היא שמחה על חיי החברה, נהנתה מתקשורת עם מבוגרים ועם בני גילה ומארוחות בחברת מאות נערים ונערות בחדר האוכל. "חזרה לי הילדות! יש לי סיבה לקום בבוקר," אמרה לי כששאלתי לשלומה.

אימא של שרה באה לבקר ומצאתי עצמי תוהה ואבוד מול עיניה המוטרדות והדואגות במבט שכולו דאגת אם מפני הלא נודע. היא שידרה חוסר אונים, חוסר תקווה וייאוש. כל ניסיונותי להעלות חיוך – ואפילו קל – על שפתיה, נחלו כישלון. עיניה העצובות לא עזבו אותי גם אחרי שנפרדנו, לא הניחו לי והטרידו את מנוחתי. גלגלי החשיבה שלי עבדו שעות נוספות.

השעה הייתה כמעט 4:00 לפנות בוקר. התעוררתי משנת לילה שידעתי טובות ממנה, מוקדם מכפי שתכננתי. חיוכה של שרה ומבטה החרד של האם, לא הניחו לי.

השתלת כליה! זעקתי בלי קול. מה הבעיה? אפשר לעשות את זה בסין! זה רק עניין של כסף!

"רק עניין של כסף?" שאל בחוסר סבלנות גזבר הכפר, ששטחתי בפניו את הרעיון. "צריך בשביל זה רבע מיליון שקל! מאיפה תביא סכום כזה? מתקציב הכפר? אין לנו. וגם אילו היה, בלתי אפשרי להקצות סכום כל כך גדול למטרה כזאת.

"מה פתאום מתקציב הכפר? זה פשוט! פותחים עמותה ומגייסים כסף. תוך חצי שנה אנחנו מגיעים ליעד!"

הגזבר חייך חיוך נבוך, לא מצליח להסתיר את הלעג ורחמים נוכח הנאיביות שנטפה ממני.

התגובה השלילית של הגזבר, עיקשת ככל שהייתה, לא עמדה בהתגייסות הנחושה של צוות בית הספר, ובראשו המורות ששיתפתי מאוחר יותר בהרהורי לבי. ביקשתי מהמזכירה שלי לקבוע פגישה עם משפחתה של שרה. ההורים הגיעו. סיפרתי להם בהתלהבות על התוכנית שלי לגייס את הכסף ולשלוח את שרה להשתלת כליה בסין. סיפרתי להם על החברה שמלווה חולים, סיפרתי להם על אחוזי ההצלחה

הגבוהים ועל בן משפחה שחזר לאחר השתלה והיום הוא בריא לחלוטין. שיתפתי אותם בנושא העלויות ובדרך שבה אני מתכנן לגייס את הכסף, ואז שאלתי בהתלהבות:

"מה אתם אומרים?"

"אישי, אישי", ענו ההורים באמהרית. "בסדר, בסדר."

הרגשתי ששפת הגוף שלהם אינה תואמת את תשובתם, אך לא הבנתי עד כמה הם לא מאמינים לי.

בשבועיים הבאים לא שמעתי מהם. גם שרה, שהייתה שבעת הבטחות ואכזבה מהציפייה הארוכה להשתלה, לא מצאה סיבה להפסיק לדאוג. ניסיתי לברר מדוע ההורים כל כך מתעכבים ולא נדבקו בהתלהבות שלי. ניסיתי לברר את זה עם שרה, ורק אז הבנתי: הם לא מאמינים לי! מדוע, אם כן, לא אמרו לי את זה? ואם לא בפני, מדוע לא התקשרו לומר לי לא?

"זה עניין תרבותי", הסביר לי חבר. בתרבות יוצאי אתיופיה הקוד החברתי אינו מאפשר לומר 'לא' לדמות סמכותית. שאלתי את שרה למי מהאחים שלה יש השפעה על ההורים. "יוסי", אמרה בביטחון. התקשרתי אל יוסי והזמנתי אותו לפגישה, וכעבור יומיים הוא הגיע למשרדי – חייל צעיר ומלא ביטחון. "אל תדאג", אמר לי, "אני אדבר עם ההורים. אסביר להם שאתה דווקא בסדר..." לא ידעתי אם לראות בכך מחמאה.

בשבוע שלאחר מכן כבר הוקמה 'העמותה להצלת שרה טשלה' ויוסי היה אחד משבעת החברים המייסדים. היעד שהצבנו היה 250,000 שקל. יועצת בית הספר הייתה לגזברית העמותה, והצטרפו גם ד"ר יעקב מלקמו, שהיה מפקח ממשרד החינוך, ומי ליאור ז"ל, כתבת המקומון גל גפן. מי ליאור נרתמה מיד וסייעה בפרסום כתבות שהניבו תרומות. היא גייסה גם אמנים ואולם לערב התרמה, שהניב עשרות אלפי שקלים. החשיפה בתקשורת לא הייתה קלה לשרה. היא חששה ממה שיגידו האנשים שמכירים אותה ואיך יסתכלו עליה. אבל שרה, גיבורה של ממש, הוכיחה שהאומץ גדול מהחשש ומהפחד. גם הספקים שעבדו

עם כפר הנוער הותרמו, תלמידי בית הספר והפנימייה התרימו בעזרת פנקסים שיועדו לכך, מורות וסגל הכפר פעלו כל אחד בקרב המעגל החברתי והמשפחתי שלו. תוך שבועות ספורים הובטח הסכום. חֲבֵרוֹת רבות ומתווכים הציעו את עזרתם, ואנחנו בחנו אותם ואת המוניטין שלהם ולבסוף נחתם הסכם עם חברה שזה היה עיסוקה וחווה הדעת עליה הניחה את דעתנו.

"אפשר לדחות את הטיסה להשתלה בחודש?" הפתיעה אותי שרה. חשבתי שהיא חוששת ואמרתי לה שזה בהחלט טבעי. "לא, זה לא העניין," אמרה בחיוך. "אטוס אחרי מבחני הבגרות." התרגשתי, שמחתי והתמלאתי גאווה בנערה הצעירה שעמדה מולי. העלייה למטוס לונתה בהתרגשות גדולה של שרה ושל המשפחה. ליו אותה בת דודתה, אביה ואחיה יוסי. אמה, שכמובן התכוונה להצטרף, התבשרה שהיא הרה ונשארה מתוחה ודואגת בביתה שבראשון לציון. רק לאחר שהמטוס המריא התפנית להתמודד עם התחושות שהציפו אותי. מצד אחד שמחתי על הצלחת מבצע הגיוס, על המשאבים שהושגו ועל הירתמות הקהילה שבניהולי, ועל כך שישנם סיכויים גדולים שתוך שבועות שרה תהיה חזרה בבית, בריאה ושלמה. מצד שני, צפו המחשבות שהדחקתי. מה יהיה אם חלילה הניתוח לא יצליח? מה יהיה אם המציאות תהיה שונה מהתסריט החיובי והאופטימי שתארת לי לשרה עצמה ולכולם – להוריה, לתורמים, למורים ולתלמידים בכפר? איך אתמודד עם המבט המאשים של ההורים אם חלילה שרה לא תחזיק מעמד בניתוח? איך אעמוד בביקורת של מי שיחשבו שאין זה מתפקידו של מנהל והאשימו אותי בכניסה לזירה שהיא מחוץ לתחום האחריות שלי.

ימי ההמתנה לא היו קלים לי.

יוסי התקשר מסין וסיפר לי שהניתוח הסתיים והרופאים אמרו שבהצלחה, אבל צריך לחכות לתוצאות בדיקות הדם ובדיקות השתן. המתח כרסם בשלוותי ושיבש את שנת.

אבל שרה התאוששה יפה והבדיקות היו מצוינות. בעוד המטוס עם שרה והמלווים עושה דרכו חזרה לארץ, שכרנו עבורה חדר במלון

המשקיף אל הים. הרופא הבהיר שנחוצה לה תקופת התאוששות למנוחה במקום סטרילי, כמתבקש לאחר ניתוח כזה. חברה מיוחדת נשכרה לחיטוי החדר.

"איך את מרגישה?" שאלתי אותה באחד מביקורי אצלה, כעבור זמן. "אני מרגישה כמו נסיכה בימים האלה. מביטה אל הים ומבינה שהעולם נפתח בפני מחדש."

שרה החלימה והתאוששה במהירות. היא סיימה את לימודיה, השלימה את בחינות הבגרות והתנדבה לשירות לאומי בבית המשפט בראשון לציון. לימים רקדתי בחתונתה ושמחתי בשמחתה כשבישרה לי על האוצר שנולד לה.

"איך זה להיות אימא?" שאלתי אותה כשהתקשרתי אליה, אחרי הלידה. "כשאני מחבקת את הנסיך הקטן שלי אני שמחה ומאושרת. אני חיה בתוך מציאות שהיא חלום שאפילו לא העזתי לחלום. היו ימים בהם הייתי בטוחה שהקמת משפחה היא בכלל לא אופציה מבחינתי. אני אוהבת את המציאות המתוקה הזאת."